

Методи дослідження. Обстеження проведені у 30 школярів віком 11-12 років, із них 18 хлопців і 12 дівчат, які навчаються в Часлівській допоміжній спеціалізованій школі-інтернат. Діти були направлені в школу-інтернат медико-педагогічною комісією. Переважна більшість всіх розумово відсталих дітей - учнів допоміжної школи - складають діти-олігофрени. Розвиваючий характер навчання у допоміжній школі полягає у сприянні загальному психічному і фізичному розвитку учнів.

З метою визначення динаміки психомоторного розвитку нами були проведені контрольні-педагогічні випробування дітей до і після експерименту. Перед кожним завданням дітям демонструвати хід виконання завдання. Пропонувалися такі завдання:

1. "Застебни гудзик". Завдання: застебнути гудзики. Спочатку покажіть дитині, як потрібно застебати гудзички коментуючи таким чином: "Великий гудзик ми застебаємо у велику петельку, середній гудзичок - в середню петельку, а маленьку - в маленьку".

2. "Шнурування". Знадобиться картон у вигляді черевика, в якому прорізаємо 6 отворів (як на черевиках) і шнурок. Завдання: необхідно зашнурувати "черевик".

3. "Конструювання з паличок". Знадобляться палички для рахування одного кольору, намальовані на папері фігури (трикутник, квадрат, ромб). Завдання: необхідно палички для рахування покласти на лінії фігур.

Результати дослідження. У результаті проведеного тестування 8 (26,7%) дітей завдання «застебни гудзик» виконали самостійно, 18 (60,0%) - необхідна була допомога, 4 (13,3%) дітей не змогли виконати завдання. Завдання «шнурування» самостійно виконали 10 (33,3%) школярів, необхідна була допомога 14 (46,7%) пацієнтів, не змогли виконати завдання 6 (20,0%) дітей. Завдання «конструювання з паличок» виконали відповідно 6 (20,0%), 16 (53,3%) і 8 (26,7%) дітей.

Лікувальна фізична культура була направлена на усунення недоліків фізичного розвитку, загальної та дрібної моторики, покращення функціонування кисті та пальців рук, навчання окремих рухів, елементам дій, об'єднання цих елементів у свідому діяльність, що підвищує розвиток психомоторики. Використовувались вправи для дрібних і середніх м'язових груп, нахил тулуба уперед, в сторони, вправи на рівновагу, координацію рухів. А також „ходьба по гімнастичній лаві”, „переступання і перестрибування через перешкоду”. У розробленому нами комплексі вправ лікувальної гімнастики вирішувалися завдання щодо покращення фізичного стану організму, а саме: корекція деформацій хребта, нормалізація функцій органів травлення, зміцнення м'язової системи, закріплення навичок правильної постави, покращення стану органів дихання і серцево-судинної системи, покращення емоційного стану. Профілактичні заходи для дітей із вадами інтелектуального розвитку одночасно вирішували такі завдання: зміцнення м'язів спини і грудей, усунення асиметрії м'язового тону тулуба з застосуванням симетричних та асиметричних вправ, зміцнення м'язів черевного пресу. Тривалість занять 25 – 30 хвилин через день протягом трьох місяців.

Після проведення повторного контрольні-педагогічні випробування відзначається позитивна динаміка у виконанні завдань. Кількість дітей, які виконували самостійно завдання «застебни гудзик» вірогідно підвищилось з 8 (26,7%) до 16 (53,3%), необхідна була допомога 14 (47,7%) пацієнтів. Завдання «шнурування» після проведення комплексу спеціальних вправ самостійно виконали 18 (60,0%) школярів, необхідна була допомога 10 (33,3%) пацієнтам, не змогли виконати завдання 2 (6,7%) дітей. Кількість дітей, які змогли виконати завдання «конструювання з паличок» збільшилась із 6 (20,0%) до 14 (46,7%), необхідна була допомога лише 12 (40,%) школярам, не виконали завдання 4 (16,7%) дітей.

Висновки. Таким чином, запропонований нами комплекс гімнастичних вправ сприяє розвитку комунікативних умінь, навчанню навичкам самообслуговування на підставі покращання дрібної моторики кистей і пальців рук, концентрації довільної уваги, збереженню наявного та зміцнення загального здоров'я школярів, мотивації до самостійної активної навчальної та рухової діяльності.

Т.В. Хома

Сучасні підходи до формування професійної компетентності у майбутніх учителів фізичної культури

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Закон України «Про освіту» сформульовано завдання для закладів освіти і визначено компетентнісний підхід як пріоритетний. Серед компетентностей мають місце: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, інноваційність, навчання впродовж життя, громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей та інші [3].

Важливим складником системи формування нового змісту освіти є чітке бачення результатів педагогічного партнерства «учень-вчитель», в основі якого відповідні цінності, зазначені в Концепції Нової української школи... Це креативність, цікавість, критичне мислення, мудрість, відвага, наполегливість, чесність тощо [6].

Такий підхід ставить нові завдання до підготовки вчителів фізичної культури. Їх діяльність повинна спрямовуватися на фізичний розвиток особистості та ведення здорового способу життя.

Фізична культура людини (індивідуума) розглядається як процес оволодіння знаннями, вміннями і навичками виховної, навчальної, оздоровчої, рекреаційної діяльності з метою подальшого використання у процесі самовдосконалення, і як результат – рівень фізичного здоров'я, який людина змогла зберегти або покращити завдяки своєму бажанню, знанням, здоровому способу життя та руховій активності [4].

Сучасна освітня стратегія визначає культуру здорового способу життя як основу фізичного і соціального благополуччя, базис всебічного та повноцінного розвитку особистості. Основною метою політики держави є ефективне використання можливостей фізичної культури в оздоровленні нації, вихованні молоді, формуванні здорового способу життя населення [5].

Виходячи з цього заклади вищої освіти повинні готувати професійно компетентного майбутнього вчителя фізичної культури, здатного до ефективної організації освітнього процесу, що базується на педагогіці партнерства.

На думку Г. В. Безверхньої, специфічною особливістю фізичного виховання, що відрізняє його від розумової освіти і виховання, є його переважна орієнтація на біологічну сферу людини: спрямована зміна її форм (наприклад, постави), функціональних спроможностей окремих систем організму (м'язової, серцево-судинної, дихальної та ін.), розвиток рухових якостей (сили, швидкості, витривалості та ін.), навчання рухових дій, підвищення опірності зовнішнім факторам (загартовування). Незважаючи на цю специфіку, фізичному вихованню притаманні загальні ознаки педагогічного процесу [1].

Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності спрямоване на забезпечення мотиваційної установки студентів, створення активного позитивного ставлення до зміцнення і збереження здоров'я школярів, організацію науково-дослідницької діяльності, забезпечення відповідних педагогічних умов підготовки майбутніх фахівців [2].

На заняттях із дисципліни «Педагогіка фізичного виховання та спорту» значна увага звертається на характеристику змісту дидактичних, специфічних принципів фізичного виховання, методів навчання, роль учителя в цьому процесі.

З цією метою на практичних заняттях пропонується моделювання ситуацій, що відіграють значну роль у формуванні досвіду педагогічної діяльності, сприяють розумінню тих цінностей, що вимагають реалії сьогодення. Студентам формулюються завдання різного ступеня складності. Окремі з них:

Завдання 1. Учень спізнився на урок. Він зайшов до спортивної зали, штовхаючи інших учнів, не спитавши дозволу. Учитель, нічого не кажучи, продовжує вести урок. Проаналізуйте дії вчителя та учня.

Завдання 2. На уроці фізичної культури учень заважає, перепитує вчителя, тим самим відволікає однолітків, не виконує поставлених завдань. Обґрунтуйте дії вчителя.

Завдання 3. Ви проводите свій перший урок у 5-му класі. Всі уважно слухають, крім Петрика. Хлопчик стурбований, неуважний, мляво виконує завдання, після першої невдачі – розплакався. Яким чином з'ясуєте причину такого стану хлопчика. Які Ваші дії?

У процесі розв'язання ситуативних завдань студенти осмислюють педагогічну проблему, обирають оптимальний шлях її вирішення, вчать прогнозувати зворотню реакцію, можливі наслідки. Окрім цього, у майбутніх фахівців підвищується професійний інтерес, закріплюються навички педагогічного аналізу, формується креативність, ціннісні складові, необхідні для роботи в реальних умовах.

Отже, якісна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури до професійної діяльності неможлива без усвідомлення студентами педагогічних основ. Компетентнісний підхід забезпечує набуття не тільки професійно орієнтованих знань, умінь, навичок і відповідних якостей особистості, а й усебічний, гармонійний розвиток випускника, здатного до самоаналізу та самовдосконалення.

Література

1. Безверхня Г. В. Педагогіка фізичного виховання. / Г. В. Безверхня. – Умань, 2013. – 72 с.
2. Безкопильний О. О. Про формування готовності учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності як пріоритетний напрям вищої фізкультурної освіти / О. О. Безкопильний, Л. П. Сущенко // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова: зб. наук. праць. – 2016. – Вип. 2 (71). – С. 27–29.
3. Закон України «Про освіту»: [Електронний варіант] Режим доступу: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Ковальчук Г. П., Присакар В. В. Педагогіка фізичної культури: Навчальний посібник / Г. П. Ковальчук, В. В. Присакар. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2012. – 424 с.
5. Мазурчук О. Мотивація молоді до ведення здорового способу життя через використання сучасних і нетрадиційних підходів до проведення занять фізичного виховання / О. Мазурчук, В. Ребрин // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві: зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки / укл. А. В. Цьось, С. П. Козіброцький. – Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – 2012. – № 4 (20). – С. 302–305.
6. Нова українська школа: поради для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с.